

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 29/2008 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden pyrkimyksistä vähentää kasvi-huonekaasupäästöjään osana yhteisön kasvi-huonekaasupäästöjen vähentämissitoumusten täyttämistä vuoteen 2020 mennessä (EU taakanjako)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 3 päivänä lokakuuta 2008 lähettänyt jatkokirjelmät 1. YM 23.09.2008 ja 2. VNK 30.09.2008 asiassa valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden pyrkimyksistä vähentää kasvihuonekaasupäästöjään osana yhteisön kasvihuonekaasupäästöjen vähentämissitoumusten täyttämistä vuoteen 2020 mennessä (EU taakanjako) U 8/2008 vp ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- jäsen Satu Hassi, jäsen Eija-Riitta Korhola ja jäsen Riitta Myller, Euroopan parlamentti
- EU-erityisasiantuntija Merja Turunen, valtioneuvoston kanslia
- erikoistutkija Juhani Tirkkonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Jaakko Ojala, ympäristöministeriö.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon YmVL 8/2008 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Ilmasto- ja energiapaketin jatkoneuvotteluissa keskeisiä kysymyksiä ovat muun muassa päästövähennysten toimeenpano kohti vuoden 2020 velvoitetta ja sanktiot, joustavuus ja hankemekanismien käyttö, nielujen vaikutuksen huomioon ottaminen ja siirtyminen 20 prosentin vähennys-

tavoitteesta 30 prosentin vähennystavoitteeseen. Käytännössä muutoksia ei ole ehdotettu Suomen -16 prosentin päästövähennystavoitteeseen päästökaupan ulkopuolisille sektoreille. Koko EU:n tasolla ehdotus merkitsee kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä vuodesta 2005 vuoteen 2020 mennessä 14 %:lla. Tämä taas jaetaan päästökaupasektorille (-21 %) ja sen ulko-

puolisille sektoreille (-10 %) kustannustehokkaasti.

Nieluista tai maankäytön muutoksesta saatavia yksiköitä (LULUCF) ei ole otettu ehdotuksessa huomioon. Kantaansa komissio on perustellut laskennan epävarmuudella, kansainvälisellä neuvottelutilanteella ja sääntöjen keskenäisyydellä. Näiden selvittyä asiaa tulee kuitenkin tarkastella ja mahdollisesti täydentää.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto korostaa päästövähennystoimien jätnevän toimeenpanon tärkeyttä kaikissa EU:n jäsenmaissa. Siten vuosittainen päästöjen ja toimien raportointi (lineaarinen polku) muodostavat tärkeän työvälineen sekä kansallisesti että EU-tasolla. EU:lla on oltava riittävän tiukat sisäisen toimeenpanon valvontamekanismit, joilla varmistetaan kaikkien EU:n jäsenmaiden eteneminen omien velvoitteidensa toimeenpanossa. Hyvä asia on, että komission ilmoituksen mukaan seurantajärjestelmäpäätös tullaan uudistamaan, mikä takaa toimeenpanon tehokkaan seurannan ja valvonnan. Valtioneuvosto katsoo, että lineaarisen polun osalta tarkastelun tulisi olla esimerkiksi 2—3 vuotta yhden vuoden sijaan.

Valtioneuvosto tukee EU:n pyrkimyksiä varmistaa muilta kehittyneiltä neuvotteluosapuolilta vastaavan tasoiset päästöjen vähennysvelvoitteet ja taloudellisesti edistyneimmiltä kehitysmailta niiden kantokykyyn suhteutetut sitoumukset. EU:n tulee arvioida tarkkaan kansainvälisten ilmastoneuvottelujen neuvottelutuloksen riittävyttä sekä ennen sen hyväksymistä että ennen sopimuksen ratifiointipäätöksen tekemistä.

Valtioneuvosto katsoo, että EU:n ratifiointipäätös on se, joka laukaisee siirtymisen tiukempaan kansainvälisen sopimuksen mukaiseen velvoitteeseen.

Valtioneuvoston tavoitteena on, että Kioto-kaudella hankemekanismeista säästyneitä päästövähennysyksiköitä voidaan käyttää riittävän joustavasti Kioto-kauden jälkeen. Joustomahdollisuutta tulisi voida käyttää myös siirtämällä päästövähennysyksiköitä EU:n jäsenmaiden kesken (5—6 %). Siirryttäessä 30 prosentin velvoitteeseen joustavuuselementtien käytön tulisi kattaa puolet lisävelvoitteesta. Valtioneuvosto ei periaatteessa pidä hyvänä päästökauppasektorin ja sen ulkopuolisten sektoreiden välisiä päästövähennysyksiköiden siirtoja, koska tämä voi aiheuttaa epävarmuutta markkinoilla päästöoikeuksien hinnoissa. Lähtökohtana tulee olla, että riittävä joustavuus turvataan kunkin sektorin sisällä.

Valtioneuvosto tarkastelee nieluja ensisijaisesti osana kansainvälisiä neuvotteluja. Valtioneuvosto ei tue sitä, että EU:n sisäisen 20 prosentin tavoitteen tarkasteluun otetaan nieluja mukaan. Tilanne voi olla toinen siirryttäessä kohti 30 prosentin tavoitetta, jolloin nielu on syytä ottaa mukaan ja ne saattavat olla oleellisia kansainvälisen sopimuksen syntymisen kannalta. Suomelle ei tulisi muodostua metsien roolia johtuvia, haastavampia päästövähennysvelvoitteita. Tavoitteena on, että metsäkadon torjuntatoimilla kehitysmaissa saavutetaan kestävä metsänhoidon periaatteita noudattaen todellista hyötyä ilmakehälle.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ympäristövaliokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan ja viitaten aikaisempiin lausuntoihinsa komission energia- ja ilmastopaketista (YmVL 7/2008 vp, YmVL 8/2008 vp, YmVL 9/2008 vp ja YmVL 15/2008 vp) uudistaa niissä esittämässä kannanotot ja painottaa yleisellä tasolla edel-

leen sitä näkemystä, että EU:n tulee jatkossakin toimia aktiivisen ilmastopolitiikan edelläkävijänä. Kansainvälisestä taloustilanteesta huolimatta ilmastonmuutoksen haasteisiin on vastattava tehokkailla toimenpiteillä, koska ilmastonmuutoksen pysäyttäminen nyt on huomattavasti hal-

vempaa kuin siirtää toimenpiteet myöhäisempään ajankohtaan.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n arvio hiilidioksidin 445—490 ppm:n pitoisuustasosta ja noin kahden asteen lämpötilannoususta ei näyttäisi viimeisimpien tietojen mukaan toteutuvan, vaan lämpötilan nousu voi olla oletettua suurempaa. Uusimpien arvioiden mukaan hiilidioksidin tavoitetaso saatetaan jatkossa joutua asettamaan jopa 350 ppm:n pitoisuustasoon. Ilmastomuutoksen haaste vaatii siten entistä mitavampia päästövähennyksiä tulevina vuosikymmeninä. Tämänkin vuoksi on tärkeää, että kasvihuonekaasupäästöt pystytään kääntämään mahdollisimman nopeasti selvään laskuun.

Valiokunta viittaa tässä myös uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisen jatkokirjelmää koskevaan lausuntoonsa YmVL 28/2008 vp, päästökauppadirektiivin tarkistamisen jatkokirjelmää koskevaan lausuntoonsa YmVL 30/2008 vp sekä hiilidioksidin geologista varastointia koskevan jatkokirjelman lausuntoonsa YmVL 31/2008 vp.

Keskeistä on saavuttaa aiemmin sovitut päästövähennystavoitteet toteuttava ratkaisu mahdollisimman nopeasti. Vaikuttavuuden varmistamiseksi valiokunta katsoo, että on tärkeää vahvistaa mekanismeja, joilla kaikki EU:n jäsenmaat saadaan käytännössä toteuttamaan päästövähennystoimet. Ilmasto- ja energiapaketin vaikutuksia tulee pyrkiä arvioimaan kokonaisuutena, koska paketin osat vaikuttavat toisiinsa ja toteutustavoilla on erilaisia vaikutuksia.

Aikaisemmissa kannanotoissaan esittämänsä lisäksi valiokunta kiinnittää erityisesti huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Valiokunta tukee ilmasto- ja energiapaketin perusrakenteiden säilyttämistä ehdotusten mukaisena ja myös -16 prosentin päästövähennystavoitetta. Taakanjakopäätöksen toimeenpano edellyttää Suomessa keskeisillä päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla merkittäviä päästöjen vähennystoimia. Vuonna 2020 päästökaupan ulkopuolisen sektorin kasvihuonekaasupäästöjen tulee olla noin 6 miljoonaa CO₂-tonnia pienemmät kuin vertailutilanteessa vuonna 2005. Halli-

tus on tehnyt tarvittavista toimenpiteistä tarkemmat ehdotukset osana kansallista ilmasto- ja energiastategiaa¹, jonka käsittelyn eduskunta on aloittanut.

Valiokunta tukee myös edellä esittämäänsä viitaten tarvittaessa tehokasta siirtymistä 30 prosentin päästövähennysvelvoitteeseen. Sopimuksen voimaantulon sijasta EU:n ratifiointipäätöksen tulisi laukaista siirtyminen tiukempaan kansainvälisen sopimuksen mukaiseen velvoitteeseen. Viivytyksetön siirtyminen tiukempaan velvoitteeseen on perusteltua myös siksi, että siten tuetaan eurooppalaisen ympäristöteknologian kehittämistä ja käyttöönottoa ja vahvistetaan Euroopan kilpailukykyä.

Valiokunta tukee riittävän joustavuuden turvaamista päästövähennysvelvoitteiden toimeenpanossa. Mekanismin hyödyntämismahdollisuuden kasvaminen voi olla perusteltua esimerkiksi siirryttäessä 30 prosentin päästövähennysvelvoitteeseen. Joustavuus tulee kuitenkin turvata kunkin sektorin sisällä. Päästökaupasektorin ja sen ulkopuolisten sektoreiden välistä päästövähennysyksiköiden siirtoa ei tulisi hyväksyä, koska se voi aiheuttaa päästöoikeuksien hintaan epävarmuutta. Lisäksi lähtokohtana tulee edelleen olla hankemekanismin (JI, yhteistoteutus ja CDM, puhtaan kehityksen mekanismi) täydentävyys siten, että kotimaisin toimin on toteutettava vähintään 50 prosenttia velvoitteesta.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan myös nieluja koskevan epävarmuuden osalta ja katsoo, että niihin voidaan ottaa kantaa vasta siten, kun laskentasäännöistä päästään sellaiseen yhteiseen lopputulokseen, että lukujen vertailu on tarkoituksenmukaista ja rooli osana kansainvälistä sopimusjärjestelmää arvioitavissa.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin painotuksin.

¹ VNS 6/2008 vp. Pitkän aikavälin ilmastostrategia.

YmVL 29/2008 vp — U 8/2008 vp

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Rakel Hiltunen /sd	Merja Kuusisto /sd
vpj.	Pentti Tiusanen /vas	Tapani Mäkinen /kok
jäs.	Marko Asell /sd	Petteri Orpo /kok
	Christina Gestrin /r	Sanna Perkiö /kok
	Tanja Karpela /kesk	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Timo Kaunisto /kesk	Oras Tynkkynen /vihr
	Timo Korhonen /kesk	Henna Virkkunen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.